

Folkmusik och knätofs är skilda spektakel

Hin håles polska, brännvinslåtar, brudpolskor och bröllopsmarscher. Toner från instrument trakterade av valna, frusna spelmansfingrar trotsade kylan i livfull samstämmighet med färens bråkande, hundskall, barnstoj och ett och annat glatt tjut från någon folkdansare.

Även om solen försvann och temperaturen sjönk, så hölls värmen och spelglädjen vid liv när Södermanlands spelmansförbund höll sin årliga spelmansstämma på Torekällberget i Södertälje på Kristi himmelsfärdsdag.

När stämman började sken solen varmt på alla folkdräkter, och publiken gonade sig dels åt den och dels åt ledaren Gustaf Wetters kommentarer och livliga gester under repetitionerna.

— Nej, nej stopp. Inte så fort.

Spelar ni brudpolska så här, så kommer bruden att dansa ihjäl sig... och två repriser ska det vara gubbar... och lyssna nu noga på andrastämman. Vi tar om.

— Bravo, så ska en polska ef-

FOTO: SAM STADENER
Christina Frohm låter stråken glida i en brudpolska. Hennes dräkt är dock den de ogifta kvinnorna i västra Vingåker bar.

K. K. 7-7. 1970 Ewald Larsson In memoriam

Vännen Ewald Larsson finns inte mer. När högsommargrönskan omsluter hans kära Fridhem som allra ymnigast kommer plötsligt dödsbudet. Spelmannen Ewald Larsson har för alltid lagt ned pennan vilja och tegarna kring stugan skall inte mer brukas av hans idoga nivåer. Det har blivit tomt på många sätt.

Vi på Kuriren minns honom främst som skribenten. Hans skildringar från gångna tiders Vingåker och Regna lästes alltid med det största intresse. Man visste att bakom artiklarna låg ett gediget forskarbete, intervjuer med gamla människor och inte minst bidrag ur Ewald Larssons eget rika minnesförråd. Tack vare honom kom mycket av det som fördom hänt i bygden, många intressanta människors liv och vardag, att bli satt på pränt och bevarat åt eftervärlden.

Men det var inte bara som hembygdskare Emanuel medverkade i

var tidning. Ofta deltog han i insändarspalten med sina egna åsikter eller som talesman för vänner och grannar som gärna ville begagna sig av hans förmåga att hantera pennan. Ewald Larsson var ingen dussinmänniska. Det borde finnas fler sådana som han. Han hade för vana att alltid säga vad han tyckte om saker och ting, oberoende av vemstär han trampade på. Han gjorde det rakryggt och stod bestämt kvar vid sina åsikter. Någon förespråkare för det moderna var han inte. Vars sig det var på musikens, jordbrukets, skogens eller något annat område så höll han styvt på det gamla. Det var med sorg i hjärtat han såg hur åkerjord planterades igen med skog eller att oljeeldningen slog igenom medan ved i massor låg oanvänd i våra skogar. Sina åsikter i dessa frågor tog han alla tillfällen i sikt att muntligen och skriftligen föra fram.

I sitt hem höll Ewald Larsson på det gamla. Det var en fristad dit jäkt och stress inte nådde fram. Det var välgörande att få sitta där och lyssna till Ewald Larssons berättelser, som han kryddade med sin rittframma humor. Varje höst inbjöd han grannar och vänner till sin Ewaldsmässa, en gammaldags fest i musikens och de glada historiernas tecken. Undertecknad hade glädjen att få vara med förra året. Ingen kunde väl ana att det skulle bli den sista Ewaldsmässan.

Vännerna på Katrineholms-Kuriren minns Ewald Larsson med saknad.
HALDO

I hus och på gårdar ljud fiolerna när Södermanlands Spelmansförbund hade årsstämma på Torekällberget i Södertälje på Kristi himmelsfärdsdag.

ter Rosenberg spelas. Han har skrivit 420 andra, men vi tar den här en gång till.

SPELMAN OCH DANSARE FRÅN Sörmland och Uppland i brokiga dräkter, publik i mer anonyma kostymeringar, men i skiftande åldrar hade mött upp.

Det ungdomliga inslaget var stort såväl bland publiken som bland spelmännen och dansarna. Det verkar som om intresset för folkmusik ökar starkt bland ungdomen. Kanske har vägen gått via den amerikanska och indiska folkmusiken som har varit populär bland de yngre i flera år.

Gemensam underton

Den rika svenska folkmusikstraditionen har för många gömmts i skenbilder. Man har trott att vår folkmusik har varit detsamma som gammeldansorkestrar och tjo och tjo i knätofs.

Kanske har man nu tack vare andra länders folkmusik kommit underfund med att vi har egen. För även om folkmusik kan låta olika, så finns det i den, varifrån den än kommer, en gemensam underton.

Efter repetitionen spred sig dansare och spelmän till olika platser på Torekällberget. Det var dans och spel på olika dialekter överallt. I Pagelska gården ljud nyckelharpan fylligt runda och ibland mjukt skorrande klanger. Den används ofta i den upplännddddska folkmusiken. I Råbygården gick dansen. Ständigt cirklande, långsamma och gravitetiska polskor. Mjuka sirliga valser. Nigande knän och

mjuka vrister i grova skor. Blek sol genom gamla fönster. Lysande dammoln från trägolvet. Klanger från fiolerna mellan stockväggarna.

Man upplever att folkmusiken "stämmer" med de landskap och miljöer den stannar ifrån.

När man hör den lätta ljusa sörmländska musiken så ser och känner man landskapet inom sig. Likadant när man hör de vildare och trolskare låtarna norr ifrån.

Christina Frohm som är spelman (eller finns det något som

heter spelekvinnna?) säger:

— Vi vill ha bort "knätofsmentaliteten". Folkmusiken är för värdefull för att bli betraktad som spektakel.

— Att Sörmlands folkmusik låter ljusare och lättare kan bero på att man här inte varit lika traditionsbunden som exempelvis i Dalarna. Här har det nog i större grad skett en blandning av folkmusiken och högre stånds-

musiken. Kanske man också har blivit mer påverkad av kyrkomusiken här. LEIF NORRMAN

Med allvar för Bertil Janson stråken när han leder marschen till en gänglätt.